

uafhængig deraf. Jeg er ganske enig med den ærede Ordfører for Forslagsstillerne og med forskjellige af de andre ærede Medlemmer, der have havt Ordet i denne Sag, naar de have talt om, at vort Almueftolevæsens nuværende Tilstand ikke kan betegnes som videre tilfredsstillende. Anderledes var det for en eller to Menneftaalbdere siden. Dengang kunde man med Rette være stolt af Almueftolevæsenets Tilstand her i Landet. I Sammenligning med andre Lande og andre Følk indtog vi et overordentlig høit Trin i saa Henseende; vi dannede, om jeg saa maa udtrykke mig, et virkelig lysende Punkt, naar man saa ud over de forskjellige Lande. Noget anderledes forholdes det sig nu. Jeg vil ikke sige, at vort Almueftolevæsen er gaaet tilbage, og heller ikke, at det ikke er gaaet frem; men jeg vil kun sige, at det ikke er gaaet frem saameget, som man kunde forlange eller vente af den Frihedsudvikling, hvort hele Landet befinder sig, og de store Frihedsrettigheder, der ere blevne Følget tildeel. Endnu vil det — det antager jeg ialtfald — kunne fremgaae af statistiske Beregninger, at af vor Befolkning et langt større Procenttal end af andre Landes Befolkning kan læse og skrive; men det er dog kun Færdigheder, hvorom der her er Tale. Ved Siden af disse Færdigheder er der Noget, som har langt større Betydning for Almueftolen; det er Kundskabssylde, Bevægelighed, Liv og Aand; det er det, som man vel kan sige fattes en stor Deel af vore Almueftoler. Det er i saa Henseende, kan jeg sige, og det med Rette, at vort Almueftolevæsen ikke staaer paa det tilfredsstillende Standpunkt, man kunde ønske. Det er ikke her Stedet til nærmere at gaae ind paa de Grunde, som have afstedkommet og afstedkomme, at vort Almueftolevæsen — jeg maa tilstaae, at jeg taler her navnlig om Almueftolevæsenet paa Landet — Tilstand kun kan betegnes som mindre tilfredsstillende. Søvrigt er der forskjellige Grunde, som under enhver Omstændighed ere iøinefaldende nok, saa iøinefaldende, at man kun behøver at pege hen paa dem. Jeg kan jo i saa Henseende bemærke, overensstemmende med Sandheden, at der er en stor Deel af vor Befolkning, som savner den fornødne Sands for,

at Ungdommen modtager de fornødne Kundskaber gjennem Skolen. Jeg figter her ikke blot til den Deel af Befolkningen, som lider under Trykket af Sorgerne for det daglige Udkomme; men der er ogsaa en ikke ubetydelig Deel af Befolkningen, som er stillet ulige heldigere i oeconomisk Henseende, men hos hvilken man dog ogsaa i en beklagelig Grad kan savne den omspurgte Sands. Ved Siden deraf er det visstlig ogsaa en Kjendsgjerning, som ingenlunde lader sig benægte, at der ogsaa er Personligheder — det være iøvrigt sagt uden derved at ville kaste den ringeste Skygge over vor i det Hele taget hæderlige Lærerstand, i hvilken der er saa mange dygtige og nidkjære Kræfter — er Personligheder, hvem Skolen og Ungdommen er anbetroet, som savne det fornødne Liv, den fornødne Nidkjærhed. Man kan let overbevise sig derom ved at sammenligne Skoler, som ligge ved Siden af hinanden, eller Skoler, hvor Lærerne virke ganske under de samme udvortes Vilkaar, men hvor Resultaterne dog ofte vise sig overordentlig forskjellige. Der er tilvisse endnu andre Grunde; men jeg skal indskrænke mig til de to, jeg har nævnt. Hvis nu en Commission kunde tænkes nedsat, som vilde være istand til at blæse Sands og Aand og Liv ind, hvor Sands og Aand og Liv ikke ere tilstede, saa maatte vi vel Allesammen ubetinget stemme for en Commissions Nedsættelse. En saadan Commission vilde imidlertid være et Ideal, som man vel kunde tænke sig, men kunde det naaes? Man vilde vel — og ikke med Urette — indvende mig, at det ikke kunde ligge i nogen Commissions Opgave. Jeg erkjender det, og jeg skal heller ikke dvæle videre derved. Fra en anden Side erkjender jeg iøvrigt, at der kunde være Noget, som kunde tale for Nedsættelsen af en Commission til at tage vort Almueftolevæsens Tilstand under Overveelse og gøre Forslag til dets bedre Indretning. Ved Siden af den utilfredsstillende Følelse, som mere eller mindre gaaer igjennem hele Samfundet, naar der er Tale om Almueftolevæsenet, gaaer der nemlig tillige en Ubestemthed i Anstuelser. Man kunde i saa Henseende betegne den nuværende Tid som en Gjæringstid, hvor mang-